

Berlijnse braakliggende veldjes

Column

Columns - 30 maart 2016 - Auteur: Merlijn Schoonenboom

Eigenlijk had ik er niet meer over nagedacht, over dat braakliggende veldje bij mij om de hoek in Kreuzberg. Jarenlang had ik het aan iedereen die het maar horen wilde als 'symbool van het veranderende Berlijn' aangewezen, maar het belang van dit soort veldjes leek voorbij. Tot ik dit weekend in de Tagesspiegel las dat er nu tóch weer een nieuw hoofdstuk aan wordt toegevoegd.

Op het eerste gezicht is er niets veranderd, merk ik als ik er deze ochtend langsloop: de zogeheten 'Cuvry-Brache' ligt er tussen de drukke Schlesische Strasse en de rivier de Spree nog steeds even onooglijk, smerig en leeg bij als toen ik hier zes jaar geleden kwam wonen.

Het veldje had in de Berlijnse media toen nog een heel overzichtelijke symboolfunctie. Door meerdere acties van links-autonomen werd het in 2012 onderdeel van de destijds felle strijd tegen de *Gentrifizierung*, zoals dat explosieve thema van de 'verdringing van de oorspronkelijke bewoners' in Berlijn wordt genoemd.

Het terrein lag op de grens van het voormalige Oost- en West-Berlijn. Het voormalige niemandsland aan de Oost-kant werd begin 21ste eeuw al snel gevuld met nieuwe glanzende kantoorgebouwen, zoals van Mercedes. Maar in het links-alternatieve Kreuzberg, het oude westen, zorgde dit soort plannen voor hoogoplopende ideologische conflicten.

Merlijn Schoonenboom verbindt in zijn tweewekelijkse column persoonlijke ervaringen met bredere maatschappelijke ontwikkelingen in Duitsland

Een leeg veld aan de Spree, hoe smerig ook, diende als 'typisch Berlijnse vrijplaats' verdedigd te worden: het deed velen denken aan de alternatieve jaren negentig, toen de stad al '*arm aber sexy*' was voordat dit een politieke slogan werd. Fotogeniek was het daarbij ook, dankzij de enorme schildering van de Italiaanse *street artist* Blu op de huizenwand ernaast. Het toonde een mannetorso die zijn stropdas strikte, zijn polsen waren met twee horloges aan

elkaar geketend; een Kreuzbergse kritiek op het kapitalisme.

De symboolfunctie van het veld sloeg in 2013 echter om. Op het terrein ontstond een heus dorp uit vuilnisresten en drijfhout; de eerste 'Berlijnse favela', bevolkt door verloren zielen en uitgeprocedeerde asielzoekers. De media romantiseerden het als een 'toevluchtsoord', maar de buurtbewoners zagen hoe de Berlijnse alternativiteit hier in complete chaos was omgeslagen. De favela kwam ruw ten einde door brandstichting, na een ruzie tussen Afrikaanse en Oost-Europese jongemannen.

Op het terrein ontstond de eerste 'Berlijnse favela', bevolkt door verloren zielen en uitgeprocedeerde asielzoekers

Kort erna leek het voorbij met het veldje. Een speculant uit München zou in 2014 beginnen met de bouw van 'luxe-appartementen'. Het project voegde zich naadloos bij de trend in de rest van de stad: Berlijn werd in hoog tempo duurder, voller, gewoner. Voor braakliggende veldjes leek geen plek meer, zelfs niet in Kreuzberg. Het handjevol protesten verwaaide snel; alleen kunstenaar Blu liet midden in de nacht zijn schildering symbolisch zwart overschilderen, om te vermijden dat de speculant hem commercieel zou uitbaten.

En nu? Twee jaar later blijkt de deal rond de luxe-woningen mislukt. De investeerder uit München trekt zich terug als gevolg van hem onwelgevallige regelgeving van het stadsdeel. Het terrein is daarmee opnieuw een symbool geworden voor een typische Berlijnse ontwikkeling. Het schaart zich bij de vele mislukte bouwprojecten van de laatste tijd, waarbij allerlei meer en minder geslaagde *Großstadt*-ambities haaks blijken te staan op de moeizame structuren van de stad.

Even word ik er toch vrolijk van, deze ochtend in de Schlesische Strasse. De Spree-feesten zijn hier dan wel een stuk minder wild geworden, en de felle discussies rond de *Gentrifizierung* zijn verflauwd; maar het zal toch nog even duren voor de braakliggende veldjes volledig uit Berlijn zijn verdwenen - al is het maar als onbedoeld gevolg van de stedelijke bureaucratie.

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel: <https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/15910/berlijnse-braakliggende-veldjes>